

PROJECTE WIKIDONES

MENTORA D' HISTÒRIA

Núria Jornet Benito
10 d'octubre de 2014

INTRODUCCIÓ I PLANTEJAMENT

Voldria començar aquest informe amb una reflexió personal: el meu punt de partida era el desconeixement de la filosofia de la Viquipèdia, més enllà de l'experiència com a usuària ocasional en cerques generalistes o d'informació molt concreta (cronològica, biogràfica). He de confessar que he entrat en un món nou, que obre possibilitats molt diferents a un plantejament més clàssic de construcció d'un text (d'un discurs) individual, sovint en relació amb un grup de dones, companyes investigadores en el meu cas d'un centre de recerca. Entrar en la dinàmica de fer, escriure, modificar i, veurem, estar al cas de les modificacions posteriors del text per part de la comunitat d'usuaris em posa, ens posa, en una situació diferent i nova.

El plantejament doncs que havia pogut fer servir en d'altres projectes que poden acostar-se al de la Wikidones (en el sentit d'investigar i escriure sobre la història de les dones, visibilitzar l'experiència femenina lliure, traçar genealogia amb noms i vides de dones) ha variat sensiblement. Crec que, més enllà dels noms concrets que podem donar en aquest projecte, com a noves entrades o modificacions a les ja existents, m'ha agradat iniciar una reflexió, amb el grup de redactores, sobre la manera de "mirar" la Viquipèdia per trobar:

- Noms de dones que falten, com a entrada principal;
- Noms de dones, potser més "secundàries" però no necessàriament, que caldria incloure en l'entrada d'altres dones, fent visible les relacions entre elles;
- Noms de dones a les entrades més "generalistes" de temes, moviments de la història, que s'han llegit en masculí (i pretesament neutre) i que

invisibilitzen la participació i presència femenines en aquests moments de la història;

- Entrades de noms de dones, que no han incorporat encara la recerca provinent dels estudis de les dones i del gènere, present a les universitats i també a les publicacions científiques, i que possiblement costa d'entrar en fonts d'informació com la Viquipèdia que, tendeix (hi ha diferències, és clar), a entrar en un registre molt enciclopèdic, generalista, on es perd o no s'ha tingut en compte aquesta recerca publicada. Sovint, si parles amb les professores de Secundària, perceben el mateix to i situació en els manuals d'Història que usen a la docència;
- Entrades de paraules que descriuen moviments, episodis, situacions personals, que poden tenir, a la Viquipèdia, un sentit que oculta, falseja, negativitza el paper de les dones en la història o en la civilització;
- I, finalment, perfilar la possibilitat d'entrades explícitament femenines, sexuades en femení, i no solament incloure l'epígraf de les dones en una entrada "masculina" o "masculina-femenina". Entrades on es valora i significa el femení.

D'alguna manera, al darrere de la llista concreta, crec que podem percebre aquesta manera de mirar, que potser pot donar més continuïtat al projecte i l'entrada de noves veus a la Viquipèdia.

LLISTA PROPOSADA

Amb el plantejament anterior, sorgeixen tres línies, que hem centrat en unes dones o temes concrets. La meua especialitat (Història medieval), les línies d'investigació on em situo (espiritualitat femenina, reines medievals) i els projectes que he coordinat o participat (*Moments històrics de les dones a Catalunya-ICD*; *Diccionari Biogràfic de Dones-Xarxa Vives d'Universitats*; *La Diferència de ser dona. Recerca*

i ensenyament de la Història-Duoda; Biblioteca Virtual d'investigació Duoda-Duoda) acaben de centrar els noms, la temàtica i la cronologia que predomina.

Són 20 entrades, tot i que en algunes es faran referència a noms de dones, amb sengles entrades autònomes (que poden quedar esbossades). S'esmenta tot seguit la llista d'entrades que es proposen i, de manera sintètica, la significació de cada dona i/o altre tipus de justificació (recerca bibliogràfica):

A) Línia de millorar la visibilitat, presència de les dones en temes genèrics de la història (especialment àmbit català), o donar un punt de vist diferent al que s'ha donat. VERMELLA

1. BEGUINES I BEGARDS. Entrada actualment existent a la Viquipèdia. Es proposa crear una pàgina autònoma "BEGUINA" (com en el cas de la veu castellana, amb bibliografia més actualitzada, i també és el cas de la francesa). Incloure un apartat de "beguines a Catalunya", i la recerca des dels estudis de les dones. Incloure noms de beguines i pàgines autònomes relacionades: Agnèsbeguina; Na Prous Boneta; Brígida Terrera. Incloure terme/paraula "beata" a l'explicació per poder generar, si escau, una entrada autònoma i que no estigui connotada negativament. Ha existit en les darreres dècades al nostre país recerca molt significativa al voltant d'aquesta temàtica, les beguines, en el marc dels estudis més amplis d'espiritualitat femenina a l'època medieval.
2. BRUIXERIA. Pàgina molt breu i pobra. Aprofundir amb un apartat dedicat a la bruixeria medieval, femenina, cacera de bruixes, i amb la connotació que ens acosta a les recerques de les dones sàvies-remeieres, fetilleres-sanadores. Incloure noms de bruixes i pàgines autònomes relacionades: Blanca Bardiera; Margarida Rugall. Estudis i

recerques importants sobre les bruixes en el marc d'un plantejament més ampli del paper de les dones en la cura del cos, la medicina natural, etc.

3. IMPREMTA. Entrada actual molt genèrica. Incloure noms d'impressores i pàgines autònomes relacionades: Jerònima Galés. Recerca publicada novedosa
4. TROBADOR. Entrada existent, poc "connotada" amb la presència i significació femenina i sense bibliografia especialitzada. Es proposa crear una pàgina autònoma "TROBADORES", Possibilitat de posar noms i pàgines autònomes relacionades. Recerca interdisciplinària (història, estudis literaris) de la cultura trovadorsca desenvolupada a les terres de Catalunya, nord d'Itàlia i Occitània de la cultura de les *trobairitz*.
5. CATARISME. Entrada existent. Lleu referència a les dones càtares. Mirar d'aprofundir amb una secció dedicada a Dones càtares o una pàgina autònoma.

A) Línia d'incorporar noves entrades. Dones desconegudes però amb recerca publicada de l'àmbit dels estudis de les dones. O "temes" que tenen articles en d'altres llengües i en català no. I, encara, "noves" paraules amb significació específicament femenina i no connotada negativament **BLAVA**

6. Dama de companyia o Cortesana. NO EXISTEIX EN CATALÀ (sí entrada en castellà). Significar paper de les dones al voltant de la cort femenina, espai de relacions entre dones, i de recolzament de la creació literària i artística. Incloure pàgina autònoma relacionada "Bella d'Amichi". Desenvolupament bibliogràfic des dels estudis de les dones.

7. Saló literari. NO EXISTEIX EN CATALÀ (sí entrada en castellà, sense però bibliografia de gènere-dones. Relacionar-ho amb les Precioses. Significar en la Viquipèdia catalana el moment de les Precioses dels segles XVII-XVIII: cultura de la conversació, mediació per a la creació intel·lectual. Caldrà valorar com ho entrem: si per Saló literari o per Precioses. Incorporar la que sembla l'única preciosa catalana, Madame Abelló.
8. Elisabet Cifre (1467-1542). NO EXISTEIX. Beguina mallorquina, fundadora d'una Escola de nenes. Línia de recerca del paper de les dones en el món educatiu.
9. Trementinaires. NO EXISTEIX. Relació amb dones sàvies-remeieres-sanadores i en una línia cronològica àmplia, des de l'edat mitjana.
10. Estefania de Carròs i de Mur (1455-1511). NO EXISTEIX. Noble. Dedicada a l'educació de noies. Barcelona. De nou, paper de les dones en l'educació.
11. Arsenda d'Àger. Noble. Relacionar-ho amb paper actiu de les dones repoblació-aprisió de noves terres. Catalunya. Alta edat mitjana.
12. Anna Domenge (1570-1619). NO EXISTEIX, Beata-terciària- Visions místiques. Empresonada Inquisició. Escriitura-text de tall autobiogràfic. Perpinyà.
13. Ende (c.950-c.100). NO EXISTEIX. Pintora-Il·luminadora, Beat de Girona. Fer referència a Elisava, brodadora del penó de Sant Ot, i altres artistes o artesanes altmedievals. Arts tèxtils, il·luminació de còdexs on es fan visibles noms de dones.
14. Xixilona (morta el 959). NO EXISTEIX. Abadessa del monestir de Santa Maria del Camí, fundat per la seva germana, Emma, abadessa del monestir de Sant Joan de les Abadesses. Paper abadesses altmedievals. Cercle familiar Guifré el Pilós, Casal de Barcelona.

15. Agnès de Pacs (1415-1485). NO EXISTEIX. Humanista. Vinculada amb Beatriu de Pinós, entrada ja existent, i Anna Maria del Santíssim Sagrament, amb el lul·lisme (cercle de dones al voltant pensament Ramon Llul, i l'Escola lul·liana).
16. Sança Eiximenis de Cabrera (c.1393-1474). NO EXISTEIX. Noble. Promotora d'obres d'art.
17. Serena de Tous (c. 1350-c.1400). NO EXISTEIX. Burgesa. S'ha conservat la seva correspondència. Administradora del negoci familiar, en absència del seu marit, mercader, i administrador de la comtessa Maria de Luna.

B) Línia de millorar, amb els recursos d'articles i textos des de la història de les dones i que no han arribat a l'enciclopèdia-manuals d'història, les entrades de "grans dones històriques" (reines, escriptores...): VERDA

18. Maria de Castella(1401-1458). Reina Corona d'Aragó. Incorporar idea del seu paper polític-lloctinènciadel Principat i la mediació en el conflicte. Revisar a la llum de la nova bibliografia sobre comtesses i reines medievals-Historiografia i estudis de les dones.
19. Mata d'Armagnac (1347-1378). Comtessa de Girona. Incorporar idea relació amb cortesanes, cultura de les corts medievals. Revisar a la llum de la nova bibliografia sobre comtesses i reines medievals-Historiografia i estudis de les dones.
20. Sança de Mallorca (c.1286-1345). Reina de Nàpols. Incorporar Idea paper en la fundació monàstica i en la història del franciscanisme-orde de Santa Clara. Promotora d'obres d'art. Revisar a la llum de la nova

bibliografia sobre comtesses i reines medievals-Historiografia i estudis de les dones.

REDACTORES

Azucena Ruiz Viedma, doctoranda d'Història Medieval; màster en Estudis de la Llibertat Femenina-Duoda:

Bruixeria

Trementinaires

Núria Tuset Páez, diplomada en Biblioteconomia i Documentació; màster en Biblioteques i Col·leccions Patrimonials:

Impremta-impressores(Jerònima Galés)

Greda Ortiz, diplomada en Biblioteconomia i Documentació; màster en Gestió i Continguts Digitals:

Anna Domenge

Marina Gómez, graduada en Informació i Documentació; llicenciada en Història de l'Art:

Ende-Elisava

Sança de Mallorca

Carla Ollé Vera, graduada en Informació i Documentació:

Dama de companyia-Cortesana (Bella d'Amichi...)

Serena de Tous

Laia Amorós Lozano, graduada en Informació i Documentació. Llicenciada en Teoria de la Literatura o Literatura Comparada:

Estefania de Carròs y de Mur

Maria de Castella

Neus Llop, estudiant Educació Social:

Sança Eiximenis de Cabrera

Elisabeth Cifre

Sílvia Gómez, graduada en Informació i Documentació:

Saló literari-Precioses

Agnès de Pac (Lul·lisme i altres "amigues de Llull")

Marisé Clement López, llicenciada en Història Medieval; màster en Estudis de la Llibertat Femenina-Duoda:

Trobadores

Càtars/Càtares

Xixilona

Mata d'Armagnac

Clara Trepà Quílez, llicenciada en Filologia catalana; màster en Estudis de la Diferència Sexual-Duoda:

Beguines

Arsenda d'Àger-re població

BIBLIOGRAFIA Bàsica de Partida

Moments històrics de les dones a Catalunya:

http://dones.gencat.cat/ca/temes/visibilitzacio_dones/cultura/moments_historics/
[Consulta: 10-10-2014].

Diccionari biogràfic de dones: <http://www.dbd.cat/>[Consulta: 10-10-2014].

La diferència de ser dona. Recerca i ensenyament de la història:

<http://www.ub.edu/duoda/diferencia/html/ca/introduccion.html>[Consulta: 10-10-2014].

Biblioteca virtual de investigación Duoda:

<http://www.ub.edu/duoda/bvid/>[Consulta: 10-10-2014].

Aurell, M, *Les noces del comte. Matrimoni i poder a Catalunya (785-1213)*. Barcelona: Omega, 1997.

Albertí, E. *Dames, reines, abadesses*. Barcelona: Albertí editor, 2007.

Batlle, C; Vinyoles, T. *Mirada a la Barcelona medieval des de les finestres gòtiques*. Barcelona: Dalmau, 2002.

Brenon, A., *Las mujeres cátaras*, Barcelona: Susaeta, 2001

Cabaleiro, J. (coord.), *Sabers femenins època moderna*. Barcelona: Octaedro, 2009.

Cabaleiro, J; Botinas, E. Duran, M.A. *Les beguines. La raó il·luminada per amor*. Barcelona: PAM, 2002.

Cabré, M; Ortiz, T. *Sanadoras, matronas y médicas en Europa, siglos XII-XX*. Barcelona: Icaria, 2001.

Comas, M.; Vinyoles, T. *Estefanía Carròs y de Mur (ca. 1455-1511)*. Madrid: Ediciones del Orto, 2004.

Craveri, B. *La cultura de la conversación*. Barcelona: Siruela, 2007.

Duran i Grau, E. *Estudis sobre la cultura catalana al Renaixement*. València: Eliseu Climent-3 i 4, 2004.

Fuente, M.J. *Reinas medievales en los reinos hispánicos*. Madrid: La esfera de los libros, 2003.

García Herrero, Mª C. *Del nacer y el vivir. Fragmentos para una historia de la vida en la Baja Edad Media*. Zaragoza, IFC, 2005.

Garí B. (coord.), *Vidas de mujeres del Renacimiento*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2008.

Garí, B. (coord.) *Redes femeninas de promoción espiritual en los Reinos Peninsulares ss. XIII-XVI*. Roma: Viella, 2013.

Garone, M; Corbeto, A. (eds.), *Muses de la impremta. La dona i les arts del llibre. Segles XVI-XIX*. Barcelona: Associació de Bibliòfils de Barcelona-Museu Diocesà, 2009.

Gregori, R. *La impressora Jerònima Galés i els Mey (València, segle XV)*. València: Generalitat valenciana, 2012.

Graña Cid, M.M. (ed.). *Las sabias mujeres: Educación, saber y autoría (siglos III-XVII)*, Madrid: Asociación Cultural Al-Mudayna, 1991.

Hillgarth, J-N. *Readers and Books in Majorca*. París: CNRS, 1991.

Martinengo, M. *Las trovadoras, poetisas del amor cortés (textos provenzales con traducción castellana)*. Madrid, Horas y horas, 1997

Morant, I., (dir.). *Historia de las mujeres en España y América Latina*, vol. I, p.637-657.

Plebani, T. Il "genere" dei libri. *Storie e rappresentazioni della lettura al femminile e al maschile tra Medioevo e età moderna*. Milano: Franco Angeli, 2001

Rivera Garretas, M.M. *Textos y espacios de mujeres. Europa ss. IV-XV*. Barcelona: Icaria, 1990.

Rivera Garretas, M.M (coord.), *Las relaciones en la Historia de la Europa medieval*. València: Tirant lo Blanch, 2006.

Roca, M. C. *Les dones de Jaume I*, Barcelona: L'esfera dels llibres, 2008.

Sanmartí, C; Sanmartí M. (eds.). *Catalanes del IX al XIX*. Barcelona: Eumo editorial, 2010.

Vinyoles, T. *Historia de les dones a la Catalunya medieval*. Barcelona: Eumo editorial, 2005.